

OMGANGSPROTOCOL

visie- en beleidsdocument
met daarin o.a. ons pestprotocol

Versie november 2013

Een school met een hart!

Basisschool Dommelrode

Mater Lemmensstraat 31
5492 BJ Sint-Oedenrode

Tel.: 0413 472995 www.bsdommelrode.nl
directie@bsdommelrode.nl

Voorwoord

Onder de titel 'OMGANGSPROTOCOL' laten wij zien hoe we op basisschool Dommelrode op een eenduidige manier met elkaar omgaan, aan ons klimaat werken en dit willen behouden.

In dit visie- en beleidsdocument beschrijven we onze visie wat betreft het omgaan met elkaar, de uitgangspunten en de werkwijze van ons als Vreedzame School waarmee we binnen ons onderwijs steeds oog hebben voor en werken aan een goede sfeer binnen onze school.

Ook zijn wij alert op onverdraagzaamheid, discriminatie, onrechtvaardigheid en pesten. Pesten komt vrijwel op iedere school voor, dus ook op onze school. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en dat we serieus aanpakken. In dit document is daarom onder andere ons pestprotocol opgenomen, die wanneer nodig als leidraad dient voor alle betrokkenen van onze school.

Het voorkomen van pesten vinden wij erg belangrijk. Daarom zijn ook de lessen van Vreedzame School erop gericht om kinderen op ongedwongen wijze vaardigheden te leren die in de samenleving onmisbaar zijn. Het gaat daarbij om samenspelen en samenwerken, praten en luisteren, rekening houden met elkaar, omgaan met gevoelens en met verschillen, zelf beslissingen durven nemen en opkomen voor jezelf zonder anderen te kwetsen.

Door in dit document regels en afspraken zichtbaar te maken, kunnen kinderen en volwassenen elkaar hierop aanspreken als er zich ongewenste situaties voordoen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen, bieden we samen een veilige omgeving voor iedereen.

Met vriendelijke groet,
Team basisschool Dommelrode

Inhoudsopgave

Voorwoord	blz. 2
Inhoudsopgave	blz. 3
Visie	blz. 5
1. Wij als Vreedzame School	blz. 6
1.1 Uitgangspunten	
1.2 Wat verstaan wij onder een conflict?	
1.3 Oorzaken van conflicten	
1.3.1 Niet vervulde basisbehoeften	
1.3.2 Schaarste	
1.3.3 Waardenconflicten	
1.4 Reageren op conflicten	
1.5 Uitkomsten van conflicten	blz. 7
1.6 De rol van de leerkracht	
1.6.1 Algemeen	
1.6.2 Bij conflicten	
1.6.3 Bij exceptionele situaties	
1.7 Mediatie door leerlingen	blz. 9
2. Afspraken over de omgang	blz. 10
2.1 Welke stappen zet de leerkracht wanneer een leerling respectloos gedrag vertoont?	
2.2 Welke stappen zet de leerkracht wanneer er onvrede is met ouders of een constatering van respectloos gedrag van ouders richting de leerkracht?	
2.3 Welke stappen zetten ouders bij zorgen over schoolzaken of ontevredenheid?	
3. Pestprotocol	blz. 11
3.1 Plagen of pesten?	blz. 11
3.2 Voorkomen van pesten: preventieve aanpak	blz. 11
3.3 Het signaleren van pestgedrag	blz. 12
3.3.1 Pestgedrag	
3.3.2 Schaamte	
3.3.3 Klikken of melden?	
3.3.4 Waarom pesten?	
3.3.5 Signalen	
3.3.6 Gevolgen	
3.4 Wat doen we als...?	blz. 13
3.4.1 Wat doen we als... er gesignaleerd wordt dat een kind wordt gepest?	
3.4.2 Wat doen we als... de leerkracht het idee heeft dat er	

sprake is van onderhuids pesten?

3.4.3 Adviezen aan ouders/verzorgers

3.5 Extra materialen

blz. 16

3.6 Digitaal pesten

blz. 16

3.6.1 Preventieve aanpak

3.6.2 Mobiele telefoon

3.6.3 Tips voor kinderen

Bijlagen

Bijlage 1 Format klassenmap voor het noteren van respectloos
gedrag bij leerlingen

blz. 18

Bijlage 2 Stappenplan mediatie

blz. 19

Visie

Op basisschool Dommelrode streven we naar een fijn sociaal en emotioneel klimaat in de school, waarbij een sfeer van veiligheid, rechtvaardigheid, vertrouwen en geborgenheid voor de kinderen, de leerkrachten en de ouders centraal staat. Als we spreken over 'de school' bedoelen we daar uiteraard ook 'de groep' mee.

We hebben oog en belangstelling voor het kind en vinden het noodzakelijk dat kinderen zich veilig en geaccepteerd voelen op onze school, doordat ze ervaren dat hun leerkracht vertrouwen heeft in hun goede wil en in hun mogelijkheden en ook doordat ze een fijne omgang met medeleerlingen ervaren.

We willen de school een democratische gemeenschap laten zijn, waarin iedereen zich verantwoordelijk en betrokken voelt, door conflictoplossing als uitgangspunt te nemen.

Sinds augustus 2009 werken wij volgens het concept Vreedzame School voor de begeleiding van onze leerlingen bij hun sociaal-emotionele ontwikkeling. Zo leren alle betrokkenen in de school op een positieve manier met elkaar om te gaan.

Het vergroten van de verantwoordelijkheid van leerlingen staat centraal. Leerlingen leren zelf verantwoordelijkheid te nemen voor het oplossen van conflicten op school. Mediatie o.a. (conflictbemiddeling door leeftijdgenoten) is het meest tastbare resultaat hiervan. Door het vergroten van die verantwoordelijkheid, de verschillende lessen en de rol van de leerkracht worden de leerlingen sociaal en emotioneel vaardiger, vergroot dat het inlevingsvermogen en ondersteunt dit een gezonde ontwikkeling. Hierdoor helpen wij onze leerlingen beter om te gaan met frustraties, te leren van fouten en inzicht te krijgen in hun sterke en zwakke kanten. Tijdens de lessen ligt de nadruk zowel op de leerlingen zelf als op hun relatie met anderen.

Met de leerlingen is toegewerkt naar een klimaat waarin het oplossen van conflicten op een andere manier dan met geweld heel gewoon is. Al onze leerlingen, van groep 1 t/m 8, leren op eigen niveau zelfstandig een conflict op te lossen volgens een vast stappenplan. Ook komen ze allemaal in een bepaalde vorm in aanraking met mediatie. Bij de kleuters is dit nog erg basaal, maar in de bovenbouw weten alle leerlingen wat mediatie is en wordt dit ook geoefend in de klas. We leiden in onze school elk jaar een aantal leerlingen speciaal op tot mediator.

Het team van basisschool Dommelrode vindt het belangrijk om kinderen mede verantwoordelijk te maken voor hun eigen ontwikkeling en ouders te betrekken in ons onderwijs. We willen met elkaar bevorderen dat onze leerlingen zich ontwikkelen tot sociaalvaardige, betrokken en zelfstandige kinderen op weg naar hun volwassenheid.

Onze missie is dan ook: **"Samen maken we school"**

1. Wij als Vreedzame School

1.1 Uitgangspunten

1. Wat er ook gebeurt, we lossen een conflict op met woorden, nooit met geweld.
2. Je lost zelf een eigen conflict op (zonder of met hulp: mediatie).
3. We gaan niet naar huis als er een conflict is.
Het conflict wordt opgelost, voordat we naar huis gaan.
4. We spreken elkaar aan op verantwoordelijkheden, want we zijn samen verantwoordelijk voor een goede situatie en een positieve sfeer.
5. Aangerichte schade moet hersteld worden voor zover wenselijk en mogelijk.
6. Fouten maken mag, als je er maar van leert.
7. Belang van de groep gaat boven het individu.
8. We zoeken naar win-win-oplossing.
9. We proberen escalatie te voorkomen.
10. We halen geen oude koeien uit de sloot.
11. Afspraak = afspraak, gemaakte beloftes worden nagekomen.

1.2 Wat verstaan wij onder een conflict?

Conflicten zijn een deel van ons leven. We ervaren allemaal conflicten in elk aspect van ons dagelijks leven: thuis, op school, op het werk, op straat, in onszelf. Een conflict definiëren wij als een belangenverstremming, als een onenigheid, een meningsverschil.

Op zich is een conflict neutraal: noch positief, noch negatief. Er is uitsluitend een verschil van mening of van belangen. Ruzie is een negatieve uitwerking daarvan. Een conflict is niet hetzelfde als ruzie.

1.3 Oorzaken van conflicten

We maken onderscheid in drie soorten conflicten, elk met eigen oorzaken:

1.3.1 Niet- vervulde basisbehoeften

Bij ons adaptief onderwijs staan drie basisbehoeften centraal:

- de behoefte aan relaties, aan deel uitmaken van een groep, 'erbij horen';
- de behoefte aan autonomie, aan het kunnen maken van eigen keuzes;
- de behoefte aan competentie, aan het gevoel van eigenwaarde, iets te kunnen en daar erkenning en waardering voor te krijgen.

Conflicten hebben vaak te maken met het feit dat een van deze basisbehoeften niet bevredigd is. Hoewel de basisbehoeften voor ieder kind hetzelfde is, is het gedrag dat ze kiezen om die behoeften te bevredigen vaak heel verschillend. De keuze van de een kan echter de keuze van een ander belemmeren. Kinderen moeten leren hoe ze hun eigen behoeften bevredigen op zo'n manier dat ze niet een ander benadelen.

1.3.2 Schaarste

Conflicten hebben vaak te maken met schaarste: er is te weinig van iets. Dat kan een stuk speelgoed zijn, of een gummetje, of geld. Dit soort conflicten zijn vaak het makkelijkst oplosbaar.

1.3.3 Waardenconflicten

Moeilijker op te lossen conflicten zijn conflicten met als achtergrond een verschil in normen en waarden. In dergelijke conflicten worden persoon en zaak veelal niet gescheiden. Mensen voelen zich persoonlijk geraakt. En als mensen zich persoonlijk aangevallen voelen, is een eerste reactie meestal jezelf verdedigen en stevig vasthouden aan het eigen standpunt.

1.4 Reageren op conflicten

Bij ons op school kennen we drie manieren van reageren op een conflict:

- hard: rode pet; agressief, boos, willen winnen.
- zacht: blauwe pet; vermijden, aanpassen, ontkennen, vluchten.
- stevig/samen: gele pet; luisteren naar de ander, proberen je te verplaatsen in de ander, maar ook je eigen standpunt of positie duidelijk maken, ervoor zorgen dat je begrepen wordt.

Bovenstaande aanpak wordt vanaf groep 3 bij ons op school gehanteerd. De kleutergroepen maken gebruik van een specifiek op hun doelgroep afgestemd stappenplan.

We leren kinderen hoe zij de gele pet op kunnen zetten en een conflict samen op kunnen lossen. Het vraagt de vaardigheid om assertief en stevig op te treden, maar ook de vaardigheid om actief te luisteren en je te verplaatsen in de ander.

Tevens maken we onze leerlingen ervan bewust dat het goed is om alle bovenstaande strategieën te beheersen, want de omstandigheden bepalen welke reactie het verstandigst is. Soms is het bijzonder effectief om een conflict te vermijden. Soms mag en moet je ook fel voor jezelf opkomen.

1.5 Uitkomsten van conflicten

De bovenomschreven verschillende wijzen van reageren op een conflict leiden veelal ook tot verschillende uitkomsten.

We onderscheiden drie mogelijke uitkomsten:

- een verlies-verlies-oplossing: als beide partijen het conflict ontkennen, of als ze zich slechts met oppervlakkige onderwerpen bezig houden in plaats van met de wortels of de onderliggende belangen;
- een win-verlies-oplossing: als één partij zich aanpast, of als één partij zich agressief opstelt en uit is op winnen;
- een win-win-oplossing: als beide partijen op zoek gaan naar een (creatieve) oplossing die voor beiden bevredigend is.

Een andere voorkomende uitkomst van een conflict is het compromis. Een compromis kan gezien worden als een win-win, maar ook als een verlies-verlies-oplossing. Beide partijen leveren iets in. Als beide partijen teveel inleveren van hun oorspronkelijke standpunt, is er sprake van verlies-verlies. Als de oplossing echter voor beide partijen in redelijke mate tegemoet komt aan hun wensen, dan spreek je van een win-win-oplossing.

1.6 De rol van de leerkracht

1.6.1 Algemeen

Op basisschool Dommelrode brengen de leerkrachten op de volgende manieren 'het vreedzaam om leren gaan met elkaar' in de praktijk:

- door de lessen Vreedzame School te geven

- door het benutten van situaties en momenten die zich voordoen in de praktijk van alle dag waarin aangeleerde begrippen en vaardigheden toegepast kunnen worden, of nieuwe begrippen en vaardigheden aangeleerd kunnen worden
- door het in te voegen in bestaande vakken
- door model te staan als leerkracht
- door verantwoordelijkheden van leerlingen te vergroten
- door wisselende vormen van samenwerkend leren toe te passen in de groep om het samenwerken en het groepsgevoel te bevorderen
- door tijd uit te trekken voor reflectie op de relaties in de klas
- door de sfeer binnen de groep net zo te waarderen als prestaties

1.6.2 Bij conflicten

Onze leerkrachten benaderen een conflict neutraal en niet veroordelend en zien dit als een mogelijkheid tot ontwikkeling. Dit betekent in de praktijk dat wij in de eerste plaats kinderen de kans geven om zelf hun conflict op te laten lossen. Bovendien staan wij (wanneer toch nodig) model voor het uitvoeren van een mediatie.

Zo ontstaan er meer mogelijke reacties van een leerkracht op een conflict:

- leerlingen zelf op laten lossen: 'probeer er eerst zelf (en samen) uit te komen', evt. m.b.v. het stappenplan.
- leerlingen doorverwijzen naar de mediators (groep 3 t/m 8): de kinderen gaan naar een neutrale derde partij om te helpen een oplossing te vinden;
- leerkracht voert soms ook zelf mediatie uit, dit kan als het gaat om gedragsproblematieken die het proces om tot een oplossing te komen kunnen bemoeilijken: de leerkracht stelt zich dan op als een neutrale derde partij om te helpen een oplossing te vinden (groep 1 t/m 8).

1.6.3 Bij exceptionele situaties

Als leerkrachten moeten we in onze rol nogal eens optreden en ingrijpen bij uit de hand gelopen situaties. Er wordt dan over grenzen heengegaan. Wij als verantwoordelijke dienen een maatregel te nemen, zodat de escalatie direct stopt. Dat doen we met woorden en duidelijke non-verbale communicatie. We bekijken wat op dat moment belangrijk is voor de betrokkenen:

- afkoelen
- isoleren
- denktijd organiseren
- verhaal kwijt kunnen

Daarna gaat de leerkracht de situatie nader in kaart brengen en onderzoeken wat er precies gebeurd is. Hierbij vinden we de volgende zaken belangrijk:

- hoor en wederhoor
- getuigen
- anderen die informatie kunnen toevoegen

Er vindt mediatie (door de leerkracht) plaats. We zoeken dan samen naar een oplossing. Ook willen we voorkomen dat dit nog eens gebeurt en dat de leerlingen weten dat zij over een grens zijn gegaan. We spreken de betreffende leerlingen daarom aan op hun

verantwoordelijkheden. We proberen dat zoveel mogelijk te doen in de vorm van correcties, als dat niet lukt, een sanctie. We geven in principe geen straf.

Onder een correctie verstaan we het volgende:

Iets bedenken om de persoon te helpen om het de volgende keer goed te doen. Je wilt de ander helpen en maakt dat ook duidelijk.

Een sanctie betekent voor ons:

Iets bedenken waardoor het niet meer mogelijk is om over de grens heen te gaan. De persoon zelf of de ander/groep wordt beschermd. Je wilt beschermen en laat dat ook weten.

We staan niet achter straffen, hieronder verstaan we:

Iets vervelends bedenken om de ander te laten voelen dat deze te ver is gegaan. Je macht gebruiken om iets af te dwingen. Je wilt de baas zijn en laat de ander dat ook voelen.

Herstelrecht staat bij ons dan ook centraal. Uitgangspunten van herstelrecht zijn voor ons:

- Normoverschrijdend gedrag is een aantasting van het welbevinden van een persoon of groep door een of meer anderen.
- De probleemoplossing staat centraal: door het benoemen van gevoelens en behoeften door betrokkenen en door te onderzoeken hoe daaraan tegemoet te komen.
- Alle betrokkenen zoeken samen, daarin gesteund door derden, naar een bevredigende oplossing.
- Herstel van wat is aangericht, staat voorop. Doel is alle partijen genoegdoening te geven, verzoening en groei van verantwoordelijkheidsbesef.
- Dader en daad worden losgekoppeld. De daad wordt veroordeeld. Normoverschrijdend gedrag creëert een conflict tussen personen, waaruit door iedereen geleerd kan worden.
- Alle betrokkenen worden aangemoedigd aan herstel mee te werken, waardoor ieder er sterker uitkomt.
- De dader wordt beoordeeld op het besef van de gevolgen van zijn daad, het nemen van verantwoordelijkheid daarvoor, het inzien van de consequenties van zijn keuzes en het meedenken over herstel van de aangerichte materiële, fysieke of relationele schade.

Wanneer de situatie voor alle betrokkenen goed is opgelost, worden we het zorgvuldig af en wordt er afgewogen wat hierover in het dossier moet worden opgenomen.

1.7 Mediatie door leerlingen

Bij mediatie bemiddelen twee mediators (leerlingen) als derde onafhankelijke partij bij conflicten van medeleerlingen. Het is een van de meest concrete uitwerkingen van ons principe dat kinderen zelf verantwoordelijk zijn voor wat er in de school gebeurt: in dit geval het oplossen van hun eigen conflicten en problemen.

Elk jaar kiezen we naar aanleiding van een sollicitatieprocedure een aantal leerlingen uit groep 7, die apart opgeleid worden tot de functie van mediator. Elke dag zijn een tweetal mediators die dienst hebben. Gedurende de hele dag zijn ze aanspreekbaar voor het helpen oplossen van conflicten op zoek naar een win-win-oplossing. Het bemiddelen en oplossen gebeurt volgens een vast stappenplan. Leerkrachten moeten leerlingen ook doorsturen naar de mediators.

2. Afspraken over de omgang

2.1 Welke stappen zet de leerkracht wanneer een leerling respectloos gedrag vertoont?

1. De leerkracht spreekt het kind erop aan (ook wanneer het een kind betreft van een andere groep) en lost het op met het kind.
2. Dan geeft degene die het geconstateerd heeft, het voorval door aan de betreffende groepsleerkracht. Degene die het geconstateerd heeft, maakt een korte notitie van het voorval in Parnassys. De notitie staat bij iedere leerling die er bij betrokken was. Voor degene die dit daarnaast graag in hun klassenmap noteren, kan gebruik gemaakt worden van bijlage 1.
3. De eigen groepsleerkracht koppelt het gedrag vervolgens ook nog terug aan de betreffende leerling.
4. Bij twee notities belt de eigen groepsleerkracht de ouders van het kind en zoeken we een passende sanctie.

2.2 Welke stappen zet de leerkracht wanneer er onvrede is met ouders of een constatering van respectloos gedrag van ouders richting de leerkracht?

1. Op dat moment geen contact meer via de mail laten lopen. Er is alleen telefonisch of persoonlijk contact om misverstanden te voorkomen.
2. Leerkracht neemt contact op (niet via de mail) met betreffende ouder om een afspraak te plannen.
3. De leerkracht vraagt zo nodig IB aanwezig te zijn bij het oudergesprek. Wanneer IB erbij komt, wordt dit bij het maken van de afspraak ook met ouders besproken.
4. Wanneer het oudergesprek niet voor opheldering en/of verbetering zorgt en/of wanneer er respectloos met elkaar wordt omgegaan, wordt er direct een vervolgspraak gemaakt. Bij dit gesprek zal de directeur aansluiten. Ouders worden hiervan op de hoogte gebracht.

2.3 Welke stappen zetten ouders bij zorgen over schoolzaken of ontevredenheid?

1. Zij leggen eerst contact met de leerkracht en proberen er samen uit te komen.
2. Wanneer de ouder zorgen houdt of ontevreden blijft, kaart hij/zij dit opnieuw aan bij de leerkracht.
Als de ouder zich dan niet gehoord voelt of nog steeds zorgen maakt, geeft de ouder bij de leerkracht aan dat hij/zij een gesprek wil met IB (bij zorgen over schoolzaken), met de directeur (bij ontevredenheid) of de contactpersoon van onze school (bij machtsmisbruik of seksuele intimidatie). Openheid is belangrijk. De leerkracht kan eventueel een afspraak maken voor de ouders of het juiste mailadres/telefoonnummer doorgeven van IB, de directeur of de contactpersoon. Ook kan de leerkracht ervoor kiezen om de ouders door te verwijzen naar de contactpersoon, IB of de directeur.
3. IB, de directeur of de contactpersoon gaat het gesprek aan met ouders en er zal in goed overleg gekeken worden naar een passende oplossing. Zo nodig kan doorverwezen worden naar verschillende instanties (afhankelijk van de situatie), zoals bv. School Maatschappelijk Werk of Centrum Jeugd en Gezin.

4. Blijft de zorg of de onvrede bestaan, dan kunnen de ouders (opnieuw) naar de directeur gaan om gehoord te worden. Ook de leerkracht kan ervoor kiezen om de directeur erbij te betrekken.

Zie voor eventuele verdere stappen ook de klachtenprocedure van SKOSO. Deze is te vinden op de volgende website: www.skoso.nl

3. Pestprotocol

3.1 Plagen of pesten?

Het verschil tussen plagen en pesten blijft een moeilijke kwestie.

Wat in onze ogen plagen is, kan door de betrokkene als pestgedrag worden ervaren.

Plagen:	Pesten:
Spontaan, grappig bedoeld en tegen een willekeurig iemand.	Is vaak berekenend. De pester wil iemand kleineren, kwetsen of zijn eigen status verhogen.
Enmalig of tijdelijk.	Systematisch en langdurig. (steeds opnieuw)
Speelt zich af tussen "gelijken".	Ongelijke strijd tussen "machtige" pestkop en een vaak "vriendelijk" slachtoffer.
Is meestal wel te verdragen, maar kan ook onbedoeld kwetsend zijn.	Pesten doet pijn, is kwetsend en ook als zodanig bedoeld.
Meestal één tegen één.	Meestal een groep (pestkop, meelopers en supporters) tegen een geïsoleerd slachtoffer.
Wie plaagt is niet duidelijk. De partijen wisselen.	Vaak een vaste structuur. Wie pest en wie het slachtoffer is, staat meestal van te voren vast. De pester heeft vaak medestanders.

Pesten houdt niet vanzelf op, maar wordt erger als er niet wordt ingegrepen.

Meestal hebben de pestende kinderen niet in de gaten hoe afschuwelijk het pesten is voor degene die gepest wordt.

3.2 Voorkomen van pesten: preventieve aanpak

In de eerste plaats geldt het gezegde dat "voorkomen beter is dan genezen"! Hier richten de lessen van de Vreedzame School zich op. Door een preventieve aanpak moet worden voorkomen dat pesten een probleem kan gaan worden.

Dus los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, wordt regelmatig het onderwerp pesten met de kinderen bespreekbaar gemaakt. Daarmee geven wij aan dat wij pesten als een serieus probleem zien.

De preventieve aanpak houdt in:

- dat wij dagelijks een klimaat/omgeving creëren waarbinnen pesten ongewenst gedrag is en waarbinnen wij met behulp van omgangsregels afspreken hoe we ons ten opzichte van elkaar gedragen.
- dat de kinderen een aantal basisvaardigheden oefenen die daarbij van pas komen, zoals luisteren, met gevoelens omgaan, nee durven zeggen, assertief zijn, conflicten

hanteren en met of zonder een onafhankelijke derde partij tot een win-win oplossing komen. Op onze school werken wij hierbij volgens het concept “de Vreedzame School”, waarin gewerkt wordt met een vast stappenplan mediatie, zie [bijlage 2](#).

- dat onze leerkrachten alert zijn op het signaleren en bestrijden van pestgedrag.
- dat de leerkrachten worden ondersteund door het in huis hebben van voldoende lesmateriaal om pestgedrag tegen te gaan.

- dat wij de hieronder beschreven preventie methode hanteren om pesten tegen te gaan:

“Als je wilt dat een ander stopt met ‘iets wat jij niet wilt, dan zeg je ‘STOP hou op’; de ander moet dan direct stoppen”.

In “de Vreedzame School” wordt de kinderen geleerd deze methode toe te passen om een eind te maken aan een vervelende situatie of om een dergelijke situatie te voorkomen. Assertiviteit en zelf verantwoordelijk zijn staan dan centraal.

Een kind en ook een leerkracht kan met deze methode duidelijk de grens aangeven.

Wanneer een kind zelf duidelijk heeft aangegeven dat de ander moet stoppen en dit toch niet lukt, dan pas gaat hij of zij naar de leerkracht.

Tot hier en niet verder. STOP hou op = STOP.

3.3 Het signaleren van pestgedrag

3.3.1 Pestgedrag

Het is niet eenvoudig pesten te onderscheiden van ander conflictgedrag. Nog moeilijker is het om de vaak versluierde of geniepige vormen van pesten te ontdekken. Veel gebeurt er buiten het gezichtsveld om, stiekem. Meestal is datgene wat je ziet op zichzelf nog niet zo dramatisch: een wat dwingende blik in de ogen of een dreigement waarvan je aanneemt dat het wel los zal lopen. Kinderen die het slachtoffer zijn van pesten proberen ook vaak zelf de zaak weg te wuiven. Ook als je iets vermoedt en doorvraagt, blijven slachtoffers zelfs vaak ontkennen.

3.3.2 Schaamte

Een kind dat wordt gepest, schaamt zich daar vaak voor. Het wil niemand teleurstellen. Het kan zijn dat een kind thuis niets zegt omdat het pestprobleem onoplosbaar lijkt. Het is misschien bang dat het probleem juist groter wordt. Kinderen die zelf pesten zullen thuis niet gemakkelijk over het pesten praten. Zij kunnen er alleen over beginnen als ze zich bewust zijn van hun gedrag en van de ernstige gevolgen daarvan.

3.3.3 Klikken of melden?

Spijtig genoeg blijven peestsituaties nog te vaak verborgen. Het gebeurt meestal als er geen volwassenen in de buurt zijn. Slachtoffers en toeschouwers zwijgen in alle talen uit angst voor wraak en omdat ‘klikken’ niet mag. Dit maakt het voor de pesters wel erg gemakkelijk. Zij krijgen als het ware vrij spel en met een beetje geluk komt niemand het te weten. Daarom vinden we het erg belangrijk om het taboe rond het klikken te doorbreken en dat er wordt gewerkt aan een open communicatiesfeer waarbij pesten mag/moet worden gemeld. Het is van cruciaal belang dat iedereen weet hoe ernstig de gevolgen van zwijgen kunnen zijn. We geven op school dan ook aan dat melden van pestgedrag niet als ‘klikken’ wordt beschouwd en dat er openlijk over moet kunnen worden gepraat in het belang van de

gepeste.

3.3.4 Waarom pesten?

Pesters weten vaak zelf niet waarom ze iemand pesten. Ook dringt het niet tot ze door hoe erg het pesten voor het slachtoffer is. "Ze lokte het toch zelf uit, wie loopt er nou nog met zo'n stomme schooltas?" Daarnaast willen veel pestende kinderen de machtspositie die ze door het pesten verkrijgen, niet verliezen. Toch is het niet waar dat pesters nooit willen dat een volwassene het probleem aanpakt. Misschien willen ze wel anders omgaan met andere kinderen, maar hoe moet dat dan?

Om pestgedrag te kunnen signaleren maken we o.a. gebruik van ons Sociaal Emotioneel Volgsysteem "Zien".

3.3.5 Signalen

Signalen van pesterijen kunnen o.a. zijn:

- altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen
- zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot
- een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven
- briefjes doorgeven
- buitensluiten/ isoleren
- beledigen
- opmerkingen maken over kleding, uiterlijk
- buiten school opwachten, slaan of schoppen
- op weg naar huis achterna rijden
- naar het huis van het slachtoffer gaan
- bezittingen afpakken
- schelden of schreeuwen tegen het slachtoffer

Deze lijst kan nog verder worden uitgebreid.

Leerkrachten en ouders moeten daarom alert zijn op de manier waarop kinderen met elkaar omgaan en duidelijk stelling nemen wanneer bepaalde gedragingen hun norm overschrijden.

3.3.6 Gevolgen

Niet zelden komt het voor dat gedragsveranderingen die ouders bij hun kinderen constateren, signalen van pestgedrag zijn. Een kind wat 's nachts niet meer kan slapen, wat weer in zijn/haar bed plast of emotioneel labiel en afwijkend reageert. Ook kan het zijn dat hij of zij van de ene op de andere dag met geen mogelijkheid meer naar school wil. Het gepeste kind verkeert in een isolement en is eenzaam.

De gehele groep kan lijden onder een dreigend en onveilig klimaat.

Iedereen is angstig en men wantrouwt elkaar, er is weinig openheid en spontaniteit, er zijn weinig echte vrienden binnen de groep.

3.4 Wat doen we als...

Om duidelijk op te kunnen treden tegen pestgedrag is o.a. het volgende voor alle betrokkenen van belang:

- zicht op de omvang van het probleem
- kennis van de gevolgen voor het gepeste kind

- inzicht in het gedrag van de pester
- invoelend vermogen

3.4.1 Wat doen we als... er gesignaleerd wordt (door het gepeste kind zelf, ouders, andere leerling of leerkracht) dat een kind wordt gepest?

Stap 1

- Kleine plagerijen worden met en door de kinderen zelf afgehandeld; “je probeert er eerst zelf (en samen) uit te komen”.
- Het serieus nemen van een pestprobleem en direct duidelijk stelling nemen tegen het pestgedrag. Wij maken hierin onderscheid in activiteiten gericht op:
 1. Het gepeste kind
 2. De pester
 3. De medeleerlingen
 4. De ouders

Stap 2

- De leerkracht brengt de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen de pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken.

Stap 3

- Bij herhaaldelijk pestgedrag neemt de leerkracht duidelijk stelling en houdt een gesprek met de leerling die pest met een passende sanctie daaraan gekoppeld.
- Bij pestgedrag worden de ouders (van pester en gepeste) op de hoogte gebracht van het pestgedrag. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing.
- Wanneer er sprake is van herhaling of van een hardnekkig probleem, dan wordt de directie ingelicht.
- In overleg met ouders wordt indien nodig ook het team op de hoogte gebracht. Zodat ieder teamlid goed in kan spelen op de situatie en er op die manier afstemming bereikt wordt.
- Degene die het pestgedrag waarneemt zorgt ervoor dat er een notitie van gemaakt wordt in Parnassys onder het kopje algemeen met als onderwerp gedrag.

In extreme situaties treedt het SKOSO-beleid: “Aanname – schorsing-verwijdering” in werking. (zie website van de school).

3.4.2 Wat doen we als... de leerkracht het idee heeft dat er sprake is van onderhuids pesten?

In zo'n geval stelt de leerkracht een algemeen probleem aan de orde om langs die weg bij het probleem in de groep te komen. Uiteraard bieden wij steun aan alle betrokken partijen.

Steun bieden aan het kind dat gepest wordt

- Naar het kind luisteren en zijn of haar probleem serieus nemen.
- Zoeken naar de reden van het pestgedrag.
- Met het kind mogelijke oplossingen bedenken.
- Samen met het kind werken aan oplossingen.

- Zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bv. een sociale vaardigheidstraining.

Steun bieden aan het kind dat zelf pest

- Met het kind bespreken wat pesten voor een ander betekent.
- Het kind excuses laten aanbieden.
- Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen.
- Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden.
- Zo nodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bv. een sociale vaardigheidstraining.

De medeleerlingen

- We maken het probleem bespreekbaar in de groep.
- We stimuleren dat kinderen een eigen standpunt innemen en eventueel partij trekken voor de gepeste leerling.
- We bespreken met de leerlingen dat “meedoen” met de pester meestal kan leiden tot verergering van het probleem.
- We laten inzien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor de gepeste.
- We laten inzien welke positieve kanten de gepeste heeft.
- Zo nodig zorgen wij ervoor dat de hele groep deskundige hulp krijgt, bv. een sociale vaardigheidstraining.

3.4.3 Adviezen aan ouders/verzorgers

Adviezen aan ouders/verzorgers van gepeste kinderen:

- Blijf in gesprek met je kind, houd de communicatie open. Geef adviezen om aan het pesten een einde te maken.
- Neem het probleem van uw kind serieus.
Pesten op school kun je het beste direct met de leerkracht bespreken. Ook kun je contact opnemen met de contactpersoon “Preventie machtsmisbruik”.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Door positieve stimulering en zogenaamde schouderklopjes beloon je het kind en help je het zijn zelfrespect terug te krijgen.
- Steun je kind in het idee dat er een einde aan komt.
- Laat je kind opschrijven/vertellen wat het heeft meegemaakt en help het kind om emoties te uiten en te verwerken.

Adviezen aan ouders/verzorgers van pesters:

- Neem ook hier het probleem serieus.
- Raak niet in paniek; elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Benoem het goede gedrag van uw kind en corrigeer ongewenst gedrag.

Adviezen aan alle ouders/verzorgers:

- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Neem het probleem serieus; het kan ook uw kind overkomen.
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem.
- Praat met uw kind over school, over relaties in de groep.
- Geef af en toe informatie over pesten.
- Corrigeer uw kind als het voortdurend anderen buitensluit.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Leer uw kind voor zichzelf en voor anderen op te komen.

3.5 Extra materialen

Op onze school hebben we naast het lesprogramma extra materialen op het gebied van pesten, die ingezet kunnen worden in de groep. Dat gebeurt incidenteel naar eigen inzicht van de leerkracht. De materialen kunnen gebruikt worden ter preventie, maar kunnen ook ingezet worden als er in een groep gepest wordt.

De volgende materialen zijn aanwezig op school:

Pestkwartet

Doelgroep: Bovenbouw

Doel: Leerlingen inzicht geven in alle betrokken rollen in een pestsituatie.

Pestpiramide

Dit is een hulpmiddel om pesten in de klas aan de orde te stellen. Leerlingen denken spelenderwijs na over de verschillende vormen van pesten en gaan hierover met elkaar in gesprek.

PRIMA-pakket

- DVD met de film 'Spijt' (v.a. 9 jaar)
- Handleiding bij de film 'Spijt'
- Leerlingenboekjes bij de film 'Spijt'
- Online pestmeter (vanaf groep 6): <http://pestmeter.zornweb.nl/>
Inlogcode is op school aanwezig bij de andere materialen.

3.6 Digitaal pesten

Pesten in de dagelijkse omgeving is al vreselijk, maar bij digitaal pesten komt de pester ook nog eens de voorheen veilige omgeving binnen via computer of telefoon. Voor de pester is deze vorm van pesten makkelijker, hij/zij heeft minder kans op afkeuring van de groep en blijft anoniem. Op onze school worden lessen gegeven in mediawijsheid. Elke schooljaar vinden er m.b.t. dit onderwerp 2 projectweken plaats.

De effecten van digitaal pesten kunnen langduriger en breder verspreid zijn dan bij traditioneel pesten. Opnames die via de webcam worden gemaakt, worden vastgelegd door een ander. Deze opnames verdwijnen nooit meer. Over de hele wereld kan een foto op een site staan. Foto's die eenmaal op internet staan, zijn soms niet meer te verwijderen.

3.6.1 Preventieve aanpak

De leerkrachten zijn op de hoogte van de verschillende manieren waarop digitaal pesten plaatsvindt.

In het kader van de Vreedzame School wordt ook digitaal pesten aan de orde gesteld. De gevolgen ervan worden bespreekbaar gemaakt. In de dagelijkse omgeving kun je zien hoe je opmerkingen vallen. Je kunt dan stoppen en je excuses maken. Bij digitaal pesten kan de verzender de tekst als geintje bedoeld hebben, terwijl het bij de ontvanger hard aankomt. De kinderen worden op momenten, die zich daarvoor lenen, gevraagd of ze wel eens vervelende teksten krijgen toegestuurd.

De kinderen krijgen klassikaal ook tips over hoe digitaal pesten zoveel mogelijk voorkomen kan worden.

3.6.2 Mobiele telefoon

Binnen de school en op het terrein van de school is het gebruik van mobiele telefoons onder schooltijd door de leerlingen niet toegestaan. Alleen met toestemming van de school kan op deze regel in incidentele gevallen een uitzondering worden gemaakt.

Het maken van foto's en filmpjes met een mobiele telefoon is in en om de school niet toegestaan.

3.6.3 Tips voor kinderen

- Gebruik alleen je voornaam, geef anderen geen persoonlijke gegevens van jezelf of van bekenden van jou. Overleg dit altijd eerst met je ouders.
- Maak nooit een afspraak met iemand die je op het internet bent tegengekomen als hij/zij je vraagt om je in het echt te ontmoeten.
- Stuur internet personen geen foto's van jezelf toe, voordat je dat met je ouders hebt besproken.
- Geef nooit je wachtwoord en inlognaam aan anderen.
Zorg dat ze niet makkelijk te raden zijn.
- Dingen die je voor de webcam doet, kunnen later op internet gezet worden.
- Let daarom op met wat je doet voor de webcam, ook als je denkt dat je vriend of vriendin dit nooit zal doen. Als je later ruzie krijgt, dan kan je vriend of vriendin de foto's en/of opnames op internet zetten en kan de hele school het zien.
- Meld vervelende e-mail, berichtjes, bedreigingen en alle overige vervelende informatie aan je ouders.
- Bewaar en print alle vervelende berichten uit als bewijs.
Het zijn bewijzen die tegen de pester gebruikt kunnen worden.
Aan het IP-adres van de mail kan afgeleid worden van welke computer de e-mail verzonden is.
- Reageer niet op valse, vervelende berichten. Als het hele gemene dingen zijn, waarschuw dan je ouders, die kunnen contact opnemen met de politie.
- Blokkeer de afzender bij pest e-mails of sms'jes.
Vertel meteen aan je ouders als je vervelende informatie tegenkomt.
- Ook bij de contactpersoon op school kun je je verhaal kwijt.

PRAAT EROVER!!

Blijf er niet alleen mee zitten, zoek iemand met wie je erover kan praten.

Meer informatie over dit onderwerp kun je vinden op: www.pestweb.nl

Bijlage 1

Format klassenmap voor het noteren van respectloos gedrag bij leerlingen

Betreft	Leerling: Leerkracht:	Groep: Datum:
Korte omschrijving gebeurtenis door leerkracht of leerling		
Welke sanctie?		
Contact ouders	☐ Nee, ouders zijn niet geïnformeerd ☐ Ja, ouders zijn geïnformeerd: ☐ Per mail ☐ Per telefoon ☐ Uitgenodigd voor een gesprek ☐ Leerling heeft het zelf aan ouders moeten vertellen ☐ Anders, nl:	
Is iemand anders geïnformeerd?	☐ Nee ☐ Ja: ☐ IB onderbouw ☐ IB bovenbouw ☐ Gedragsspecialist onderbouw ☐ Gedragsspecialist bovenbouw ☐ Directeur ☐ Anders, nl:	
Welke afspraken zijn gemaakt met leerling/ouders?		

NB. Dit formulier is een mogelijkheid om aantekeningen omtrent gedrag te bewaren in de klassenmap. Bij pestgedrag wordt er standaard een aantekening gemaakt in Parnassys door degene die het heeft geconstateerd.

Bijlage 2

Stappenplan mediatie

Stap 1: **introductie**

- Vraag de partijen of ze **hulp** willen bij het oplossen van het probleem
- Zoek een geschikte **plek** om de mediatie te doen
- Vraag of ze het eens zijn met de volgende **drie regels**:
 1. **Probeer het probleem op te lossen**
 2. **Toon respect (dus niet schelden)**
 3. **Laat elkaar uit praten (dus niet onderbreken)**

Stap 2: **luisteren**

- Vraag om de beurt aan beiden: **Wat is er gebeurd?** Parafraseer.
- Zijn jullie het **eens** over wat er is gebeurd? Is **duidelijk** waar het om gaat?
- Vraag om de beurt aan beiden: **Wat voelde je toen?** En hoe voel je je **nu**?
- Vat neutraal samen: Dus als ik het goed begrijp...

Stap 3: **zoeken naar oplossingen**

Stel aan beiden de volgende vragen en parafraseer:
Wat kun **jij** nu doen om het conflict op te lossen?

Hulpvragen kunnen zijn:

- Wat wil je en waarom?
- Wat had je anders kunnen doen?
- Waarom deed de ander niet wat jij wilde?
- Kun je oplossingen bedenken die voor jullie allebei goed zijn? Zijn er meerdere oplossingen?

Vat de belangen samen: 'Wat jullie willen is...'

Stap 4: **kiezen van een win-win oplossing**

- Help beide partijen een oplossing te vinden waar ze zich goed bij voelen.
- Maak samen een keuze voor de beste oplossing.
- Herhaal de gekozen oplossing door de partijen en vraag of ze het er allebei mee eens zijn.
- Feliciteer beiden met de succesvolle mediatie en vraag:

Willen jullie elkaar ook een hand geven?

Let daarbij op non verbale communicatie (mimiek en lichaamshouding):

Luister met je ogen!